

Bulletin Juni 2011

Een groene oase

In het afgelopen voorjaar hebben we veel bezoekers mogen begroeten. Die kwamen af op onze open middagen en op de Dag van het Park. Opvallend is dat velen het park zo verrassend vinden: het ligt verscholen tussen kantoren en wegen, de natuur is uitbundig en ook paviljoen en heemtuin oogsten veel lof. Sommige nieuwe bezoekers wonen al 20 jaar in de buurt zonder het park te kennen! Dankzij Hessing is onze naamsbekendheid enorm gegroeid, we hebben ons reclamebudget afgelopen tijd in elk geval niet aan hoeven spreken...

Park Bloeyendael kan zijn prachtige flora en fauna alleen maar tentoonspreiden als er geen verstoring plaatsvindt. Als bestuur moeten we daarom regelmatig aan de bel trekken wanneer 'verstorende' plannen worden uitgeroepen. Zo ook nu, voor de bestemming die gezocht wordt voor het aanliggende terrein van de provincie, wanneer deze begin 2012 verhuist naar de 'Fortis' toren. Elders in dit bulletin vertellen we u er meer over.

Op onze wederom drukbezochte voorjaarsreceptie hebben we ter gelegenheid van ons 20-jarig bestaan een compact wandelgidsje ten doop gehouden. Inmiddels hebben we daar al veel positieve reacties op gekregen. Ook leuk is dat steeds meer streekpaden de weg door Bloeyendael weten vinden: na het NS-wandelpad van Bilthoven naar Utrecht, en het pad 'naar de Heuvelrug' uit de reeks Utrecht te Voet, nu ook het Parkenpad in de publicatie 'Wandelen buiten de binnenstad van Utrecht'. Allemaal aanraders!

Naast actuele ontwikkelingen besteden wij in dit bulletin aandacht aan de zweefvliegen die in Bloeyendael kunnen worden aangetroffen. En we doen verslag van een bijzonder bezoek. (TR)

Hessingstaete

Ons verzoek aan de gemeente De Bilt om voor het nabijgelegen Hessingterrein aan de Utrechtseweg geen goedkeuring te verlenen voor de naam 'Bloeyendael' is uitgebreid besproken binnen de gemeente. De burgemeester heeft er zich persoonlijk mee bezig gehouden. Anders dan Utrecht heeft De Bilt zelf nog geen ervaring met misverstanden rondom naamgeving, maar houdt wel de vinger aan de pols. Men vindt nog geen aanleiding om zich uit te spreken over de naam van het beoogde villacomplex en bijbehorende straten, omdat er nog niet wordt gebouwd. Geheel in zijn stijl heeft Hessing met veel bombarie in een luxueuze verkoopbrochure aangekondigd dat de bouw in september van start gaat, maar na twee eerdere aankondigingen geloven wij dat niet meer zo. Insiders melden dat er maar 30% van de villa's is verkocht en betwijfelen of het project wel doorgaat. We wachten het af en met ons de gemeente De Bilt. Zo ja, dan staan we weer bij De Bilt op de stoep: we hebben immers nog altijd geen officiële reactie op ons verzoek gekregen. (TR)

Provincie heeft nog geen plannen met nieuwe tuin

In het vorige bulletin meldden wij u dat we de provincie hadden gesuggereerd om de nieuwe tuin (de huidige gekunstelde Fortistuin) om te vormen tot een meer natuurlijke en openbaar toegankelijke tuin. Dat past goed in het provinciale biodiversiteitsbeleid en voor een openbaar bestuursorgaan moet een openbare tuin toch vanzelfsprekend zijn. Hoewel de provincie op onze suggestie van afgelopen winter belangstellend reageerde, leverde een vervolggesprek nog niet veel op. Begrijpelijkerwijs gaat de meeste aandacht op dit moment uit naar de inrichting van het kantoor, dat begin 2012 wordt betrokken. Dat er echter nog helemaal niet was nagedacht over de tuin, stelde ons toch een beetje teleur. Maar misschien moeten we wat meer geduld hebben. Contractuele afspraken met huurder ABN-AMRO (ex-

Fortis), die tot 2019 de onderste verdiepingen blijft gebruiken, zouden mogelijk drempels opwerpen voor openstelling van de tuin. Hopelijk laat de provincie zich niet in de luren leggen door wat bangige bankiers. Alsof op een regionaal kantoor van een bank cash geld zou zijn te vinden. Zelfs een boef van eenvoudige komaf weet dat je dan beter bij een frietkraam kunt inbreken. In het najaar gaan we weer met de provincie praten en we hopen dan wat meer concreets te horen over plannen met de nieuwe tuin. (TR)

Fortis tuin blijft voorlopig nog op slot

Onrustige plannen voor provinciekavel

Buurman provincie Utrecht heeft afgelopen winter het huidige terrein met gebouwen aan de Pythagoraslaan verkocht aan de firma De Waal Beheer. Bij de publiciteit rond de aankoop stelde directeur Smalbroek van De Waal dat dit een belegging is die altijd rendabel is te maken met kantoren. Maar tegelijk meldde hij open te staan voor andere gebruiksmogelijkheden. Dit riep bij ons vragen op. Het leek ons dan ook een goed idee om nader kennis te maken en visies en ideeën uit te wisselen met De Waal. Onlangs vond dit kennismakingsoverleg plaats in ons paviljoen. Tijdens dit constructief verlopen overleg uitten we onze tevredenheid over de handhaving van de bebouwing. Uit duurzaamheidsoogpunt is sloop, zeker van de meer recente hoogbouw, onwenselijk. En de bakstenen laagbouw, ook wel 'sterren' genoemd, vinden we mooi passen bij het groene karakter van de kavel en bij park Bloeyendael, zowel door de afmetingen en het materiaalgebruik, als door de speelse opzet. Directeur Smalbroek gaf verder aan blij te zijn met ons aanbod om de huidige provincietuin samen met de gemeente te willen beheren.

Meer discussie leverden de plannen op van De Waal om de gebouwen deels een andere functie te geven. Men dacht met name aan studentenhuisvesting, hotel- en conferentiefaciliteiten en aan horeca. Wij hebben aangegeven dat ons inziens de huidige bestemming

van kantoorgebruik leidend moet blijven, een bestemming die De Waal kennelijk ook rendabel vindt. Voor de 'sterren' is dat niet gemakkelijk, omdat die door uitgebleven modernisering minder doelmatig zijn geworden voor kantoorgebruik. Daarom hebben we ons bereid getoond mee te denken over andere functies. Maar dan wel functies die goed passen bij de functie en kwaliteiten van Bloeyendael, en die dus geen verstoring veroorzaken. Met studentenhuisvesting en horeca hebben we dan ook grote problemen. Van het eerste verwachten we grote verstoring door gebruik van graslanden en akker als voetbalveld of ligweide, fietsen op en buiten wandelpaden, barbequen en muziek. En van horeca verwachten we in elk geval geluidsoverlast. Horecavoorzieningen hebben bovendien vaak de hinderlijke neiging om zich niet aan voorschriften te houden en zich uit te breiden: een bescheiden horecavoorziening voor kantoorpersoneel in Rijnsweerd Noord kan zo al snel ontaarden in een gelegenheid voor feesten en partijen tot in de vroege uren.

Provincieterrein met 'sterren' (Google maps)

Met hotel- en conferentiefaciliteiten hebben we veel minder moeite. Daarnaast hebben we suggesties gedaan voor andere functies die volgens ons goed passen. Zoals zorgvoorzieningen (de 'sterren' lenen zich goed als zorgeenheden voor groepsbewoning en -behandeling), kinderopvang, bedrijven die voortspruiten uit universiteit/hogeschool (zg. 'start-ups') en woningen voor senioren.

Ondanks onze bezwaren blijft De Waal toch inzetten op bovengenoemde functies en heeft bij de gemeente Utrecht een aanvraag gedaan om de bestemming van de kavel dienovereenkomstig te wijzigen. Het is nog niet duidelijk of B&W hieraan gevolg zullen geven, maar wij hebben alvast onze mening gegeven, die we bij een eventuele formele procedure nog eens fors zullen onderstrepen. We blijven deze ontwikkeling op de voet volgen! (TR)

Geslaagde Dag van het Park

Op zondag 29 mei was het de landelijke Dag van het Park. Bloeyendael had dit jaar een bescheiden, natuurvriendelijk programma: waterbeestjes vangen, paardentrans naar en van

de Voorveldse Polder en het Wilhelminapark en rondleidingen door het park. De invulling van het dagthema 'Dans' hebben we overgelaten aan de bijen, libellen en waterjuffers die hun kunsten met veel verve in de 'Heemtuin' ten toon spreidden. Daarnaast had onze buurvrouw ATV Stadion open huis met hapjes en drankjes en rondleidingen.

Dankzij het mooie weer en de ruime verspreiding van folders (dank aan de vrijwilligers!) kwamen er zo'n honderd volwassenen en kinderen richting Paviljoen Bloeyendael. Een groot deel kwam met de paardentram van Stal Schaft, die de hele dag op en neer heeft gereden tussen de verschillende parken. Veel bestaande relaties zoals donateurs, vrijwilligers en mensen van de Gemeente Utrecht kwamen genieten van de bloeiende heemtuin (met rietorchissen, echte- en dagskoekoeksbloem, ratelaar en pimpernel) en de wildakker (met korenbloem, bolderik, klaprozen en kamille). Kinderen vermaakten zich met de schepnetjes en konden met hulp van de determinatiekaarten en Bloeyendael-vrijwilligers veel verschillend waterleven leren kennen. Er was al met al een gezellige toeloop van bekende maar ook nieuwe natuurliefhebbers. Een paar bezoekers hebben we als nieuwe vrijwilligers en/of donateurs kunnen verwelkomen: hen heten we vanaf deze plaats van harte welkom bij Stichting Bloeyendael! (HS)

Excursie tijdens Dag van het Park (foto Laurens van Leeuwen)

Nieuwe wandelgids

Na 15 jaar vonden we het wel eens tijd om de wandelgids voor Park Bloeyendael te actualiseren en op te frissen. We hebben de bestaande wandelgids en enkele NS wandelgidsjes als inspiratie gebruikt voor deze nieuwe uitgave. Mirjam Geurtse, Kees Doets en ondergetekende hebben de bestaande routes gelopen en daarbij genoteerd wat er op de verschillende plekken in het park leuk zou zijn om te vertellen aan de wandelaar. In het nieuwe gidsje besteden we natuurlijk aandacht aan flora en fauna maar ook aan waterbeheer en maai beleid in Bloeyendael.

Er is één oostelijke en één westelijke route, waarbij de oostelijke route verlengd kan worden met een lus die parallel loopt aan het toekomstige provinciehuis (oude Fortis hoofdgebouw). Beide routes starten bij Paviljoen Bloeyendael-Binnen. De gids in A6 formaat is door Mirjam fris, strak en verzorgd vormgegeven en vervolmaakt met mooie fotootjes van onze huisfotograaf Laurens van Leeuwen.

Tijdens de voorjaarsreceptie is de eerste druk van het gidsje aangeboden aan de aanwezige vrienden van Bloeyendael. Binnenkort verschijnt de tweede oplage. Belangstellenden kunnen dan een exemplaar ophalen in het paviljoen tijdens de open dagen (elke 2e zondagmiddag van de voorjaarsmaand en van september) of groenwerkdagen. Daarnaast zal de wandelgids als welkomstgeschenk verstuurd worden aan nieuwe donateurs en vrijwilligers, en beschikbaar komen via onze website www.bloeyendael.nl. We wensen iedereen veel wandelplezier! (HS)

Zweefvliegen in Bloeyendaal,

Als je tijdens het wandelen opeens een vlieg boven het pad in de lucht stil ziet staan, af en toe ziet wegschieten om dan op ongeveer dezelfde plek terug te komen, dan is dat een zweefvlieg. Maar weinig andere insecten kunnen dat. In het vroege voorjaar doen wolzwevertjes dat kunstje: dat zijn wél vliegen maar geen zweefvliegen. Een plek waar je zweefvliegen vaak kunt zien is op de berenklaauw. Die zit soms vol met bijvliegen, een groep zweefvliegen die erg sterk lijkt op de gewone honingbij. Dit is een vorm van mimicry: het lijken op andere soorten in de hoop niet aangevallen te worden. Zweefvliegen zijn daar erg goed in, ze lijken op bijen, wespen en hommels, ook in gedrag en manier van vliegen, maar hebben geen angel om te steken.

Hoewel ze hun best doen op stekende insecten te lijken, zijn er voor het blote oog duidelijke verschillen. Zweefvliegen hebben maar één paar vleugels (bijen hebben twee paar, meestal zijn die aan elkaar gehaakt, dus is het niet altijd goed te zien), hebben ronde ogen in plaats van langwerpige, missen de zogenaamde wespentaille, en hebben relatief korte antennes op de kop. Met enige oefening zijn die laatste twee kenmerken in het veld goed te zien.

Ivorzweefvlieg ofwel Witte reus (foto Laurens van Leeuwen)

Zweefvliegen houden van zon en bloemen, maar niet van wind. Op de bloemen van braamstruiken zijn er altijd wel een paar te vinden. Eén groep, de bladlopers, zit liever op bladeren. Ze zijn grotendeels zwart, maar hebben vaak een deels rood achterlijf. Bladlopers bewegen wat zenuwachtig trillend, net als de graafwespen waar ze op lijken. Een duidelijk herkenbare is de ivoorzweefvlieg, ook wel witte reus geheten. Hij 'staat' vaak een paar meter boven een pad waardoor de deels witte onderkant te zien is. Deze soort legt eieren in ondergrondse wespennesten. De larven eten daar afval en dode wespenlarven.

Alle bloemen waar zweefvliegen op afkomen zijn ondiep en simpel gebouwd. Door hun korte tong kunnen ze niet overweg met diepe bloemen als van dovenetels, ratelaars of silenes. Op de wel toegankelijke boterbloemen zitten vaak gitjes, kleine zwarte zweefvliegjes die op vliegen lijken.

Wanneer de akker op Bloeyendaal, zoals nu, vol staat met kamille en andere bloemen, gonst het er van de zweefvliegen. Vooral veel langlijfjes, ongeveer een centimeter lang met een erg smal achterlijf, en pendelzweefvliegen, herkenbaar aan een gestreept borststuk. Van al deze groepen vliegen er verschillende soorten rond in Bloeyendaal. Helaas zijn ze in de vlucht niet goed tot op de soort te onderscheiden, en je moet ze vangen om wat subtielere verschillen te zien. De groepen zijn wel duidelijk te herkennen, ook aan hun gedrag. (Nienke Wortelboer)

Bijzonder bezoek aan Bloeyendael-Binnen

De laatste drie jaren kregen wij één of twee maal per jaar een melding van een wandelaar, dat hij een eekhoorn in Bloeyendael had gezien. En of wij wisten of er vaker eekhoorns voorkwamen in het park. Maar zelf hadden wij hier nog nooit een eekhoorn waargenomen. Dit veranderde echter een maand geleden!

Aan het einde van een zonnige middag in mei werden onze fotograaf en ondergetekende, die in het paviljoen een kop koffie dronken, totaal verrast door een Rode eekhoorn. Het dier rende een paar maal met elegante sprongen op het terras heen en weer alvorens te verdwijnen. Een uur later waren we nog maar net terug in het paviljoen, toen de eekhoorn weer op het terras verscheen., een paar maal heen en weer sprong, voor enige ogenblikken verdween en weer terug kwam. Dit herhaalde zich enkele tientallen malen. Soms probeerde hij naar binnen te gluren met zijn voorpoten op het kozijn, dan weer klom hij op het houtblok (zie foto). Een uur lang konden wij genieten van de capriolen en de koddige houdingen van het dier, dat soms wel kiekeboe leek te spelen. In de hoop dat deze eekhoorn geen toevallige passant is en in ons park voor nakomelingen gaat zorgen, geven wij u vast wat meer informatie over dit beestje. (TdR)

De Rode eekhoorn

Een van de aardigste knaagdieren om in het wild in hun doen en laten te volgen is de inheems voorkomende Rode eekhoorn (*Sciurus vulgaris*). Mijn eerste ervaringen met de eekhoorn dateren van de jaren vijftig, toen er in de bossen van de Loonse en Drunense duinen met overwegend Grove den nog vele tientallen voorkwamen. Eekhoorns waren niet bij iedereen geliefd, omdat zij zich als alleseter ook weleens te goed deden aan eieren en zelfs jonge vogels. Jagers schoten als zij de kans kregen ook op de eekhoorn en kwajongens haalde weleens nesten uit. Door de uitbraak van een ernstige virusziekte liep het aantal eekhoorns tussen 1960 en 1970 zo sterk terug, dat het eerst algemeen voorkomende dier zeldzaam werd. Sinds die tijd heeft de populatie zich geleidelijk aan hersteld en kan de opletende wandelaar in bosrijke gebieden de eekhoorn weer regelmatig zien.

De eekhoorn houdt vooral van oude bossen, omdat daar het meeste voedsel te vinden is. Het belangrijkste voedsel bestaat uit zaden van bomen (bv. hazelnoten, beukennoten), boomknoppen, paddenstoelen (zoals eekhoortjesbrood) en insecten. Het lievelingsvoedsel van de eekhoorn is het zaad van pijnbomen. Hier te lande is vooral de Grove den de

leverancier van de eiwit- en vetrijke zaden. De eekhoorns knagen de schubben van de dennenkegels op karakteristieke wijze af om bij de zaden te komen.

Rode eekhoorn (foto Laurens van Leeuwen)

Eekhoorns zijn gemiddeld 20 tot 25 cm lang met een pluimstaart van 14 – 22 cm. Zij zijn overdag actief en bewegen zich behendig in bomen, maar ook op de grond. Hoog in de boom bouwt de eekhoorn in zijn leefgebied van twijgen meerdere nesten met een doorsnede van circa 30 cm dicht bij de stam.

De eekhoorn houdt geen winterslaap. In de herfst eet hij extra veel om een vetreserve aan te leggen en verstopt hij op diverse plaatsen kleine hoeveelheden zaden in de bodem of holten van bomen. In de winter, wanneer het weer niet al te slecht is, verlaat hij zijn nest om van zijn voorraden te eten. Maar hij vindt niet alle plekken terug. Zodoende helpt de eekhoorn ook mee aan het verspreiden van zaden in het bos. De eekhoorn wordt meestal niet ouder dan drie tot vijf jaar. Slechts bij hoge uitzondering is dat zeven jaar. (TdR)

Voor meer informatie zie: www.zoogdiervereniging.nl/eekhoorn

Word donateur van de Stichting Bloeyendael!

Wie (minimaal) 12 euro stort op ING rekening 344 6650 t.n.v. Stichting Bloeyendael in Utrecht onder vermelding van 'nieuwe donateur' ontvangt een informatiepakket. Vergeet bij de storting niet uw adresgegevens te vermelden!

Donateurs ontvangen drie keer per jaar het bulletin met informatie over het park en de omgeving. Donaties aan de stichting zijn aftrekbaar van belastingen.

U kunt zich ook als donateur aanmelden via www.bloeyendael.nl

JAARPROGRAMMA 2011 PUBLIEKSACTIVITEITEN

ACTIVITEIT	DATUM	TIJD
zomerhooien	zaterdag 9 juli	10u – 16u
zomeravondhooien	dinsdag 12 juli	19u – 21u
zomeravondhooien	woensdag 13 juli	19u – 21u
zomeravondhooien	donderdag 14 juli	19u – 21u
zomerhooien	zaterdag 16 juli	10u – 16u
afhalen van de akker	zaterdag 20 augustus	10u – 16u
OPEN ZONDAG	zondag 11 september	13u – 17u
nazomerhooien	zaterdag 24 september	10u – 16u
nazomerhooien	zaterdag 1 oktober	10u – 16u
bollen poten	zaterdag 8 oktober	10u – 16u
paden vrijmaken van bladeren	zaterdag 19 november	10u – 16u

Bent u geïnteresseerd in werk als vrijwilliger in natuurpark Bloeyendael, zoals snoeihout slepen in de winter, hooien in de zomer, paden bladvrij maken in de herfst, graanakker afhalen, vuilrapen, nestkasten beheren?

Of in andere werkzaamheden zoals het bezorgen van bulletins? Mail ons voor inlichtingen op info@bloeyendael.nl of bel 06 – 4500 5700). Meer informatie op onze website www.bloeyendael.nl

